

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Intermediální tvorby III

DIPLOMOVÁ PRÁCE

open plan

Vypracovala: Bc. Tereza Darmovzalová
Vedoucí diplomové práce: prof. Tomáš Vaněk
Oponentka diplomové práce: doc. Mgr. Martina Pachmanová Ph.D.

Akademický rok 2020/2021

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala sama za pomoci vedoucího diplomové práce prof. Tomáše Vaňka a zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Tereza Darmovzalová

Anotace

Ve své diplomové práci zachycuji stav, kdy se snažím vystavět nový svět na základech toho starého. Tento obraz zasazuji do osobního rámce, který definuji vztahem k dědictví po svém dědečkovi, který ztělesňuje vzestup a pád kapitalistického podnikání 90.let a historií tří generací žen, které přímo ovlivnil a které teď hledají přístup k nakládání s jeho pozůstalostí a vlastní budoucnosti. Tuto osobní rovinu konfrontuji se společensko-politickou kritikou. Instalace s názvem *open plan* odkazuje svými objekty a audio stopou k subjektivnímu nahlížení na osobní i společenské dědictví a vytváří místo pro hledání nových vizí.

Svou diplomovou práci koncipuji jako vyústění svých šesti let strávených na Akademii výtvarných umění v Praze. Je to příliš dlouhé období na to, abych ho hodnotila jen skrze akademickou optiku bez důrazu na jeho pozadí. Ostatně leitmotivem ateliérové výuky pro mě byla vždy snaha kriticky nahlížet na jevy, které se dějí mimo ní, v běžném životě.

Diplomová instalace s názvem *open plan* je důsledkem událostí, které mě v posledních letech doprovázely a které mě stavěly do nových rolí, které jsem byla ochotná přijmout.

Ve své diplomové práci uzavírám svou osobní zkušenost z nového pracovního a životního prostředí, které mi proměnilo druhou polovinu studia. Zachycuji stav, kdy se snažím vystavět nový svět na základech toho starého. Tento obraz zasazuji do osobního rámce, který definuji vztahem k dědictví po mém dědečkovi, který ztělesňuje vzestup a pád kapitalistického podnikání 90.let a historii tří generací žen, které přímo ovlivnil a které teď hledají přístup k nakládání s jeho pozůstalostí a vlastní budoucností.

Rozhodla jsem se, že vytvořím nový typ kanceláře zahrnující tři těla. Mě, mou matku a mou babičku. Divák se tak ocitá v remodelované kanceláři, která je scénou uplynulých, současných a budoucích jednání o osudu žen, které hledají východisko pro naplnění osobních tužeb a kolektivní historie. Vytvořila jsem prostor, který podvrtně pracuje s materiály, tvary a symboly a zároveň manifestuje strategii, kterou bychom se měly ubírat.

Instalace je tvořena dílčími objekty a audio doprovodem. Jednotlivé předměty jsou sice přímo inspirovány rodinným kancelářským vybavením, ale jejich estetika a tvarosloví smazává potřebu doslovné percepce a vytváří nové univerzální místo, které může využít kdokoliv.

Stejně jako v mých předchozích pracích (video *Future Lovers*, *Zrádná paměť*) mě zajímá prolínání dvou možných perspektiv rozhodování. Jde o kolizi, která nastává v momentě, kdy rozhodujeme o budoucnosti a zhodnocujeme její relevantní a irrelevantní aspekty. Jaký poměr, jestli vůbec nějaký existuje, je mezi vlastním egem a rovinou, kterou můžeme popsat jako objektivně morální nebo ideovou. Strategii, kterou manifestuji v audio stopě je zhodnocení dialogů, které mezi námi proběhly v posledních letech. Její podstatou je důležitost uvědomění si své rozdílnosti, která vychází z rozličných životních situací a příběhů a tuto různorodost ustanovuje jako výchozí bod pro hledání nové společné vize.

Open plan je zároveň jakýmsi poločasem v mých poznámkách k interferenčnímu vztahu dobré rady a kritiky. Proto jsem svou diplomovou práci rozestavěla na třech *nových dobrých radách*, které se v posledních letech staly mým každodenním průvodcem a zároveň v nich spatřuji procesuální rámec, který mě vedl ke krátkému ustanovení tří žen v audio stopě. Tyto nové rady uvádím v původním jazyce, protože jsem přesvědčená, že jsou důkazem nálad panujících napříč globální společností.

Nová dobrá rada č. 1 - *Find yourself in ongoing frustration*

Find yourself in ongoing frustration je část instagramového příspěvku britského grime-punkového dua *Sleaford Mods*. Toto zvolání prvoplánově evokuje symptom frustrace současné psychopatologie společnosti a jde prakticky o zlidovělý pocit, na druhou stranu dokáže ideově zapadnout do konceptu *Dočasná autonomní zóna* (dále DAZ) stanoveným Hakimem Beyem¹, který mluví o DAZ jako specifickém prostoru, místu v síti, které nevěří v revoluci, je výsledkem spektaklu a zůstává neviditelná pro „kartografii“ moci a nadvlády. Jde tedy o vytvoření nového místa na troskách toho starého.

Nová dobrá rada č. 2 - *Trust your laziness*

Trust your laziness je pronesená poznámka studentky umění během otevřené diskuze na workshopu věnovanému aktivistické skupině *Healing Justice*² a *BEAM*.³ Nevědomě v sobě koncentruje hned několik aspektů. Únavu z tlaku na výkon a neustálé nasazení, rezignaci na všechny self trekingové aplikace a komodifikovanou kontrolu. Stejně tak se odhodlává veřejně manifestovat neproduktivitu a lenost jako výsledek tlaku současných norem, které označují prokrastinaci jako symbol vnitřní slabosti.

Healing Justice a *BEAM* jsou organizacemi sdružující dobrovolníky napříč celým spektrem sociálních povolání a aktivistů. Pojmům self care a wellness dávají nový význam tím, že je mimo jiné uvádí do vztahu historických a společensko-politických témat a chápou je jako nástroj pro pochopení vlastních příběhů. Snaží se o tzv. demokratizaci wellness, která se díky novým přístupům může stát nástrojem kolektivního sdílení i úlevy pro široké spektrum skupin. *Trust your laziness* je metaforou odhodlání, které vychází z uvědomění své pozice a síly vložené do jejího prosazení.

Nová dobrá rada č.3 - *Rebuild your body*

Když Michael Jordan opustil NBA a rozhodl se začít kariéru profesionálního basebalisty, kritika se nemusela příliš snažit, aby se do něj dokázala trefovat. V dokumentu *Last Dance* tuto transformaci komentoval slovy, že bylo nutné „přestavět“ muskulaturu těla, aby bylo adaptabilní na nový pohyb, který se od toho basketbalového diametrálně liší. Tato třetí dobrá rada je esenci touhy po změně. Jde o schopnost vědomé sebekontroly bez ohledu na společenské dogma.

¹ BEY, Hakim. *Dočasná autonomní zóna*. Praha: Tranzit, 2004. Navigace.

² www.healingjusticeproject.org/

³ www.beam.community/healing-justice

Tyto nápisy jsou vytesány do růžového mramoru odkazujícího nejen k dobové estetice, ale především k potřebě přijmout tyto tři nové dobré rady jako základ pro novou strategii při plánování.

Mramorové desky jsou v instalaci doplněny třemi fotbalovými dresy jejichž potisk je vytvořen z koláže rodinného svátečního ubrusu. Chtěla jsem tím zdůraznit potřebu reflexe osobní historie jako výchozího bodu pro utváření nového společného cíle.

Deformovaný konferenční stůl, který obklopují tři taburety k sezení, vznikl z potřeby ilustrovat krizi hodnot, jež svou původní mramorovou těžkostí představuje. Využila jsem principu odlehčené hliníkové konstrukce a wrappingového autopolepu koláží z fotografií původního stolu. Proces výroby tak kopíruje ambici, kterou má zastupovat. Využití starých forem novým způsobem.

Novou kancelář nakonec uzavírá autorská grafika na vertikálních žaluziích. Pro ní jsem si vypůjčila motiv vycházejícího/zacházejícího slunce ze své poslední práce *Ve světle řízených událostí* a používám ho jako symbol rutiny definované denním rytmem. Minimalistické ztvárnění vychází z pozorování obrysu, které tyto žaluzie dokáží po celý den propouštět a které díky světlu deformují jejich zdroje. Mým cílem bylo ilustrovat určitý typ bezčasí nezatíženého každodenním rozvrhem a vytvořit tak mezičas nabízející prostor pro novou činnost osvobozenou od vnějších potřeb.

Koncept mé diplomové práce byl inspirován italskou socioložkou Silvií Federici a její knihou *Caliban and the Witch*⁴. Federici zde popisuje rafinovanost mocenské politiky feudální společnosti, která dokázala transformovat ženské tělo na reprodukční nástroj levné pracovní síly a společně s vykořisťováním nevolníků je popisuje jako základ kapitalismu. Federici píše o legitimitě chápání ženských těl jako historicky utlačované skupiny a jejího zrovnocnění se silou dělnických hnutí. Když se ve své diplomové práci obracím k otázkám feminismu, mluvím zde právě o potřebě chápat sebe samotnou jako důsledek historického vývoje a podezřívát všechny společenské normy, kterými jsme od narození obklopovány a znova je přehodnocovat.

Virginie Wollová ve své esejí *Vlastní pokoj*⁵ píše o potřebě najít prostor, který ji vymaňuje z její každodenní role, která jí byla společensky předurčena a kterou si sama dobrovolně nezvolila. Představu pokoje zde chápu ne jako dosažení jejího cíle, ale jako výchozí bod pro úsilí jež tyto nerovnosti dokáže narovnávat. Pokoj jako nástroj, který víme, jak použít. S podobnou premisou pracuji i ve své instalaci.

Pro svou poslední akademickou práci jsem vytvořila scénu konferenční místnosti, která je výsledkem pochopení toho, že nejsilnějším nástrojem pro budoucí rozhodování je uvědomění si našich jednotlivých pozic v síti existujících vztahů. Zároveň se snažím zdůraznit moment prozření, který nám umožňuje tyto vztahy znovu definovat a to jak vůči osobnímu dědictví, tak tomu společenskému, které si jako tři ženy neseme. Chtěla jsem vytvořit prostor, který čeká na své využití

4 FEDERICI, Silvia. *Caliban and the witch: women, the body and primitive accumulation*. Brooklyn: Autonomedia, 2017

5 WOOLF, Virginia. *Tři guineje: Vlastní pokoj*. Přeložil Stanislava POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ, přeložil Martin POKORNÝ. [Praha]: One Woman Press, 2020.

a objekty, které ho budují mají zúčastněné navést k novému typu jednání a ne předkládat definitivní řešení.

Open plan není úplně neznámým místem. Je posunem, který předvídá proměnu starých základů. Nepřináší nová témata, ani nové formy. Je výsledkem kombinace umělecké praxe, zaměstnání a osobního života, které se nesystematicky neustále prolínají, přiznávají svůj reálný původ a reflektují teoretické v osobní rovině. Jde o schopnost propojovat umělecké a kritické myšlení s pragmatickým každodenním fungováním a v jeho mezech, mezerách, záhybech hledat podvrtné mechanismy, které by mohly přispět k novému nahlížení na starý svět. Slovy Hakima Beye se nesnažím o revoluci, ale lokální rebélii. Ostatně právě kombinace a přijetí výše zmíněných poloh jako rovnocenných životních složek a schopnost jejich kritického nahlížení je pro mě tím největším přínosem, se kterým zakončuji svá studia na akademii.

+++++

Vedle klasického portfolia jsem pro svou diplomovou práci vytvořila blog s názvem openplan21.tumblr.com. Na stránkách jsou nechronologicky seřazeny veškeré mé dosavadní práce a skici, které dokáží ilustrovat vývojovou anabázi mé diplomové práce.

Literatura:

BEY, Hakim. *Dočasná autonomní zóna*. Praha: Tranzit, 2004. Navigace. ISBN 80-903452-1-2.

FEDERICI, Silvia. *Caliban and the witch: women, the body and primitive accumulation*. Brooklyn: Autonomedia, 2017. ISBN 978-1-57027-059-8.

FEDERICI, Silvia. *Re-enchanting the world: Feminism and the Politics of the Commons*. Oakland: PM Press, 2019. ISBN 978-1-62963-569-9.

WOOLF, Virginia. *Tři guineje: Vlastní pokoj*. Přeložil Stanislava POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ, přeložil Martin POKORNÝ. [Praha]: One Woman Press, 2020. ISBN 978-80-86356-64-8.

WOOD, Ellen M. *The origin of capitalism : a longer view*. Londýn, New York: Verso, 2017. ISBN 978-1-78663-068-1.

KERN, Leslie. *Feminist city*. Londýn, New York: Verso, 2020. ISBN 978-1-78873-981-8.

FOUCAULT, Michel. *Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias*. In *Architecture Mouvement Continuité*, přeložil Jay Miskowiec. Říjen 1984